

Nerijus PIPIRAS

Šv. Ignaco Lojolos kolegija, Lietuva

Benas ULEVIČIUS

Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva

Dievo tarnaitės Elenos Spirgevičiūtės dvasingumo bruožai

SANTRAUKA. Elena Spirgevičiūtė (1924–1944) – Lietuvos kankinė pasaulietė, pasipriešinusi į jos šeimos namus įsiveržusiems ir ją išniekinti siekusiems sovietų partizanams ir dėl to jų nužudyta. 2000 m. Katalikų Bažnyčioje pradėta Elenos Spirgevičiūtės beatifikacijos byla. Straipsnyje nagrinėjami E. Spirgevičiūtės dvasingumo bruožai, išryškėję jos dienoraštyje. Dienoraštis atskleidžia pašaukimo ir prasmingo gyvenimo ieškančios bei sudėtingoje istorinėje tikrovėje žmogiškumą siekiančios išsaugoti jaunos merginos minčių, jausmų, pasirinkimų ir dvasingumo raidą. Elenos dvasingumas pasižymi kristocentriškumu, mariologine ir ekleziologine dimensijomis. Dienoraštis liudija autorės meilę Jėzui, Eucharistijai, Mergelei Marijai, angelams, Bažnyčios liturginėms apeigoms. Elenos maldos gyvenime būta daug nuoširdumo, spontaniškumo ir intensyvumo, savo kasdienybę ji ištikimai pavesdavo Dievui per maldą. Dienoraštis rodo Elenos sąžinės jautrumą, palaikomą nuolatinio dorybių siekio bei savo minčių ir poelgių tyrimo. Pažymėtina, kad dienoraščio autorės dvasinio ir asmeninio tobulėjimo procesas jos neužsklendė savyje, bet buvo neatsiejamas nuo rūpesčiu ir meile pagrįstų santykių su artimaisiais ir bičiuliais. Net svarstant apie karą bei skausmingus įvykius artimoje aplinkoje, Elenos dienoraštyje neatsiranda vietos pagiežai, pykčiui, smerkimui, jaučiama vien užuojauta, gailėstis, nuoširdus rūpestis. Straipsnio autoriai akcentuoja, kad dorybių praktika, nuolatinė jų sklaida kasdienybėje ir gyvenimas tikėjimu brandino Eleną Spirgevičiūtę lemtingam pasirinkimui paaukoti savo gyvybę dėl skaisčios meilės dorybės.

RAKTAŽODŽIAI: Elena Spirgevičiūtė, dorybė, dienoraštis, skaistumas, dvasingumas.

Įvadas

Temos aktualumas. Šiuo metu Lietuvoje yra pradėta 17 beatifikacijos bylų¹. Trijų bylų – vyskupo Vincento Borisevičiaus, kunigo Alfonso Lipniūno ir mokytojos

¹ Kauno arkivyskupijoje: Adelės Dirsytės ir Elenos Spirgevičiūtės; Panevėžio vyskupijoje: kun. Alfonso Lipniūno ir sesers Marijos Rusteikaitės; Šiaulių vyskupijoje: kun. Pranciškaus Budrio, kan. Vlado Dambrausko ir Kazimiero Pieškaus, kun. Konstantino Daukanto, Mečislovo Jurevičiaus, kun. Algirdo Mociaus, kun. Pauliaus Racevičiaus, Vlado Kaselio, kun. Stanislovo Pijaus Rimkaus, kun. Ignaco Štacho, Barboros Žagarietės, Kražių Eucharistijos kankinių; Telšių vyskupijoje: vysk. Vincento Borisevičiaus; Vilniaus arkivyskupijoje: arkivyskupo Mečislovo Reinio ir arkivyskupo Julijono Steponavičiaus.

Adelės Dirsytės – diecezinė fazė jau baigta. Kauno arkivyskupijoje 2000 m. sausio 15 d. pradėta Dievo tarnaitės Elenos Spirgevičiūtės beatifikacijos byla. Tai pirmoji byla Kauno arkivyskupijoje ir Lietuvoje, pradėta pasaulietei merginai. Elena Spirgevičiūtė – devyniolikmetė mergina, žuvusi gindama skaistumą. Apie šią asmenybę rašyta Lietuvos ir užsienio spaudoje, parengtos kelios radijo ir televizijos laidos, išleistos kelios knygos². Natūralu, kad rašytinių šaltinių nėra daug – Elena praktiškai nebuvo ilgesniam laikui palikusi gimtojo Kauno, netgi savo šeimos namų³. Nepaisant to, šios Dievo tarnaitės minties ir kankinystės liudijimo svarba bei susidomėjimas ja auga. Apie jos asmenybės ir dvasingumo bruožus galima spręsti iš išlikusio jos dienoraščio, pribloškiančio savo aktualumu, nuotrupų. Minint E. Spirgevičiūtės kankinystės 80-ąsias ir

² Labai išsamiai 1944 m. sausio 3 d. vakaro įvykius ir artimųjų siekį išsiaiškinti nusikaltimą yra nušvietęs Elenos brolis Česlovas Spirgevičius. Jo rūpesčiu išleista knygelė „Mirtis atėjo iš Muravos“ (Kaunas: Europa, 1992); vysk. Algirdo Jurevičiaus rūpesčiu rekonstruotas ir išleistas Elenos Spirgevičiūtės dienoraštis „Kai žemė dangų bučiavo: dienoraštis“ (Kaunas: Artuma, 2021).

³ Rašytiniai šaltiniai Lietuvoje: Pranas Račiūnas, „Lietuvos ir Tarybų Sąjungos religinio gyvenimo problemos“, *LKB Kronika* 1977 (28); „Kaune pagerbtas Elenos Spirgevičiūtės, paaukojusios gyvybę už moters garbę ir orumą, atminimas“, *Bažnyčios žinios*, 1998 m. spalio 26 d., <https://www.baznycioszinios.lt/old/bz9820/820bl3.html>; „Kandidatė į Naujųjų kankinių sąrašą“, *Tremtinys* 41 (327) (1998), 1–2; Mykolas Jankauskas, „Geriau mirti, bet nenusidėti“, *XXI amžius*, 2004 m. sausio 2 d.; Nerijus Pipiras, „Geriau mirti, bet nenusidėti“, *XXI amžius*, 2010 m. sausio 15 d.; Andrius Končius, Robertas Urbonavičius, „Mažųjų pergalė: apie dėl skaistybės nužudytą Dievo tarnaitę Eleną Spirgevičiūtę“, *XXI amžius*, 2017 m. sausio 27 d.; Nerijus Pipiras, „Pavyzdys mažiesiems: Elena Spirgevičiūtė“, *Magnificat*, 2017 m. spalio; Karolina Stažytė, „Dievo tarnaitės E. Spirgevičiūtės istorija: devyniolikmetė, kurią siekiama paskelbti palaimintą“, *15min*, paskelbta 2019 m. sausio 4 d., <https://sventumolink.lt/elena-spirgeviute/15min-lt-dievo-tarnaites-e-spirgeviutes-istorija-devyniolikmete-kuria-siekiama-paskelbti-palaimintaja/>; Nerijus Pipiras, „Palaiminti tyraširdžiai, arba Mergina spindinčiu veidu tarp pageltusių eilučių“, *Artuma*, 2019 m. balandis, 25–27; Lietuvos ypatingasis archyvas, „1944-ųjų žiemos siaubas: 19-metė Elena pasirinko mirtį ir taip išgelbėjo sovietų užpultą šeimą“, *Lrytas*, paskelbta 2018 m. gruodžio 27 d., <https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2018/12/27/news/1944-uju-ziemos-siaubas-19-mete-elena-pasirinko-mirti-ir-taip-isgelbejo-sovietu-uzpulta-seima-8687216>; Algis Vaškevičius, „Lietuva siekia turėti dar vieną palaimintą“, *Draugas*, 2019 m. sausio 10 d.; Marija Remienė, „Dievo tarnaitė Elena Spirgevičiūtė“, *Draugas*, 2021 m. spalio 23 d.; Artūras Grickevičius, „Dievo tarnaitės Elenos Spirgevičiūtės dienoraščio istorija“, *Soter* 75 (103) (2020), 25–44; Nerijus Pipiras, Andrius Končius ir Robertas Urbonavičius, „Mažųjų pergalė: Dievo tarnaitė Elena Spirgevičiūtė“, *Bernardinai*, paskelbta 2016 m. lapkričio 20 d., <https://www.bernardinai.lt/2016-11-20-mazuju-pergale-dievo-tarnaite-elena-spirgeviute/>; Nerijus Pipiras, „Susipažinkime, aš – Elena“, *Bernardinai*, paskelbta 2017 m. spalio 19 d., <https://www.bernardinai.lt/2017-10-19-susipazinkime-as-elena/>; Robertas Urbonavičius, „Išlikusi tvirta: Elena Spirgevičiūtė“, *Propatria.lt*, paskelbta 2018 m. sausio 4 d., <https://www.propatria.lt/2018/01/robertas-urbonavicius-islikusi-tvirta.html>; A. a. Š. Žukaitė ir E. Spirgevičiūtė, *Ateitis* I (12) (1944), 8; „Elena Spirgevičiūtė (1924–1944)“, *sventumolink.lt*, <https://sventumolink.lt/elena-spirgeviute/>; Rasa Balockaitė, „Nepatogi atmintis: seksualinė prievarta karo metais“, *Delfi.lt*, paskelbta 2016 m. liepos 24 d., <https://www.delfi.lt/kultura/naujienos/nepatogi-atmintis-seksualine-prievarta-karo-metais-71867276>; Nomedas Bepirštytė ir Benita Mincevičiūtė, „Elenos Spirgevičiūtės istorija: Kilnus gyvenimas ir nepalaužiamas pasirinkimas“, *Bernardinai.lt*, paskelbta 2023 m. kovo 16 d., <https://www.bernardinai.lt/elenos-spirgeviutes-istorija-kilnus-gyvenimas-ir-nepalauziamas-pasirinkimas/>; Laimutė Rimkevičiūtė, „Elena Spirgevičiūtė“, in *Mūsų švyturiai* (Vilkaviškis: Vilkaviškio vyskupijos leidykla, 1992), 266–268. Rašytiniai šaltiniai užsienyje: „Spirgevičiūtė, Elena (1924–1944)“, *The Hagiography Circle* (2004), <http://newsaints.faithweb.com/lives/Sp.htm#Spirgeviute>; Alain Blum ir Amandine Regamey, „Le héros et la martyre ou le viol effacé“, *Clio, Femmes, Genre, Histoire* 39 (2014), 105–128, <https://journals.openedition.org/clio/11876>.

gimimo 100-ąsias metines dera aptarti jos dvasingumo bruožus bei kasdienį dorybių praktikavimą, atsiskleidžiančius dienoraštyje. Į šiuos Dievo tarnaitės gyvenimo aspektus ypač didelis dėmesys kreipiamas ir beatifikacijos bylos eigoje.

Tyrimo objektas – Dievo tarnaitės E. Spirgevičiūtės dienoraštis.

Tyrimo tikslas – išryškinti pagrindinius Dievo tarnaitės E. Spirgevičiūtės dvasingumo bruožus ir jų įtaką jos pasirinkimui paaukoti savo gyvybę dėl skaisčios meilės dorybės.

Problematika. Šiandien, dėl vyraujančių visuomenės mąstymo tendencijų, sunku suvokti Dievo tarnaitės Elenos Spirgevičiūtės pasirinkimą. Svarbu naujai analizuoti tokio didvyriško dorybių pasirinkimo prielaidas ir sąlygas. Tai – ne vienadienis apsisprendimas, bet gyvo tikėjimo ir nuoseklios vertybinės krypties pasirinkimo gyvenimo kelionėje rezultatas. Tą ypač aiškiai atskleidžia Dievo tarnaitės dienoraštis. Dienoraščio istoriją tyrinėjo Artūras Grickevičius⁴, jo tekstą rekonstravo vysk. Algirdas Jurevičius⁵. Vis dėlto stinga nuodugnesnių tyrimų, leidžiančių atskleisti E. Spirgevičiūtės asmenybės, dvasingumo bruožus, lėmusius jos apsisprendimą. Šiame straipsnyje atlikta dienoraščio analizė padės išryškinti E. Spirgevičiūtės dvasingumo bruožus, kasdienio krikščioniško gyvenimo heroizmą ir geriau suprasti jos galutinio pasirinkimo prasmę kaip amžinojo gyvenimo troškimo ir dorybių pergalę užpuoliko agresijos aki-vaizdoje.

Straipsnyje Dievo tarnaitės E. Spirgevičiūtės dienoraštis bus analizuojamas akcentuojant šias temas:

- Tikėjimo dorybės sklaidą;
- Pašaukimo paieška;
- Kasdienę dorybių ir artimo meilės praktiką.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išryškinti E. Spirgevičiūtės dvasingumo bruožus.
2. Atskleisti E. Spirgevičiūtės pašaukimo sampratą ir pašaukimo paieškas.
3. Analizuoti tikėjimo ir dorybių praktikos svarbą E. Spirgevičiūtės pasirinkimuose.

Straipsnyje naudojami literatūros šaltinių analizės bei sintezės metodai.

Trumpa Elenos Spirgevičiūtės biografija

Elena Spirgevičiūtė gimė 1924 m. gruodžio 22 d. kauniečių tarnautojų šeimoje, 1925 m. sausio 11 dieną buvo pakrikštyta Kauno Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje. Krikštijo tuo metu kleboną kun. P. Vaitiekūną pavadavęs kun. P. Šidlauskas.

⁴ Artūras Grickevičius, „Dievo tarnaitės Elenos Spirgevičiūtės dienoraščio istorija“, *Soter* 75 (103) (2020), 25–44.

⁵ Elena Spirgevičiūtė, *Kai žemė dangų bučiavo: dienoraštis* (Kaunas: Artuma, 2021).

Elena buvo tyli, ne itin stiprios sveikatos mergaitė. 1931 m. ji pradėjo lankyti Kauno 15-ąją vidurinę mokyklą, nuo 1933 m. lankė „Saulės“ pradinę mokyklą, vėliau – Šv. Kazimiero seserų kongregacijos mergaičių gimnaziją. 1943 m. baigė Kauno VIII vidurinę mokyklą⁶. E. Spirgevičiūtė žuvo gindama skaistybę 1944 m. sausio 3 d., apie 22 valandą į Spirgevičių namus įsibrovus užpuolikams. Elenos Spirgevičiūtės sesuo Sabina prisimena, kaip po kambarius buvo tampoma jiems besipriešinanti sesuo Elenutė.

Nesukalbamai ir neįbauginamai merginai vienas prievartautojų pagaliau liepė atsisveikinti su mumis. Sunerimusi motina dar paklausė: „Ar mus visus žudys?“ Mergina atsakė: „Mirsiu tik aš, jūs gyvensite“. Kai ji mus peržegnojo, atsidarė kito kambario durys ir lietuviškai kalbantis automatu ginkluotas jaunas banditas įtraukė ją vidun. Netrukus pasigirdo šūvis. Nežinau, kuris iš įsibrovėlių nušovė mano seserį⁷.

Tikėjimo dorybė Elenos Spirgevičiūtės dienoraštyje

Apie Elenos Spirgevičiūtės dvasinę kelionę liudija išlikęs jos dienoraštis. Tiesa, tai ne teologinis traktatas, jo nesąlygoja kruopštumas ir atsakomybė, kuri paprastai lydi išoriniam skaitytojui skirtus religinius tekstus. Dienoraščio tekstai spontaniški, nuoširdūs, čia galima justti nuoširdžiai išsakytus religinius požiūrius ir mintis, maldingus minčių išsiliejimus, jausmingus sielos virpesius. E. Spirgevičiūtės dienoraštis atskleidžia sveiką ir gyvą merginos santykį su Katalikų Bažnyčios tikėjimo turiniu: autentišką ryšį su Dievu, Mergele Marija, angelais, dienoraštyje juntama pagarba ir meilė Eucharistiniam Jėzui, vertinamas Atgailos sakramentas. Galima teigti, kad autorės teologinis požiūris turi aiškiai išreikštą bažnytinio bendruomeniškumo dimensiją – autorė tiki ir meldžiasi tiek už gyvuosius, tiek už mirusiuosius. Ji trokšta dažnai priimti šv. Komuniją, skirti ją už gyvus bei mirusius artimuosius. Visa tai atskleidžia asmeninę autorės tikėjimo brandą. Kalbant apie E. Spirgevičiūtės tikėjimą, galima įžvelgti ir apaštališkumo užuominų: ryškų troškimą kitus patraukti prie Jėzaus, kalbėtis apie Jėzų, ypač su jaunesniuoju broliuku. Elenos tikėjimas nėra vien suvokta tiesa, jis pirmiausia skleidžiasi ir yra toliau atrandamas praktiniame lygmenyje – gyvame santykiyje su Dievu, savimi ir artimaisiais, apsvarstant išorinius reiškinius ir renkantis Kristaus kelią jų akivaizdoje. Būtent į tokį pasirinkimą besiskleidžiantį ir todėl dažnai tikros aukos reikalaujantį tikėjimą jaunimą kviečia popiežius Pranciškus posinodiniame apaštališkajame paraginime *Christus vivit*. Tai tikėjimas, per kurį asmuo tampa „Dievo dabar“ vaisingu įgyvendinimu⁸.

⁶ Česlovas Spirgevičius, *Mirtis atėjo iš Muravos* (Kaunas: Europa, 1992), 3–14.

⁷ Sabinos Spirgevičiūtės-Sultienės pasakojimas, garso įrašas, N. Pipiro asmeninis archyvas.

⁸ Pranciškus, *Posinodinis apaštališkasis paraginimas „Christus vivit“* (Kaunas: Katalikų interneto tarnyba, 2019), 175–178.

Dievo buvimą įdabartinančio E. Spirgevičiūtės tikėjimo pagrindą sudaro gyva krikščioniško pamaldumo patirtis namų ir tikinčiųjų bendruomenės aplinkoje. Iš dienoraščio suprantame, kad esminiai katalikiško dvasingumo principai bei katalikiški maldos būdai ir praktikos autorei yra žinomi ir savi. Skaitant dienoraštį atpažįstami šie dvasingumo principai ir praktikos:

1. Kristocentriškumas. Autorės santykis su Jėzumi intymus, asmeniškas, meilingas. Į Kristų Elena kreipiasi kaip į asmenį, dėkodama, prašydama pagalbos, trokšdama nuolat puoselėti santykį su juo.

2. Eucharistiškumas. Elena trokšta kuo dažniau priimti šv. Komuniją. Komunijos priėmimas jai tampa pagrindiniu dienos įvykiu, Eucharistinis artumas Elenai yra viso gyvenimo atspirties taškas.

3. Dažnas dalyvavimas šv. Mišiose. Autorė daro pasiryžimą kas rytą dalyvauti šv. Mišiose, turi įprotį kur nors eidama pakeliui užsukti į bažnyčią. Svarbu paminėti, kad dienoraštyje nėra užuominų, jog šio uolumo priežastys būtų skrupulingumas, vergiška baimė ar inertiškas įprotis. Tikrasis motyvas – asmeninis susižavėjimas ir meilė Eucharistiniam Jėzui, troškimas atlikti išpažintį ir melstis įvairiomis intencijomis priimant šv. Komuniją.

4. Mariologinė dimensija. Skaitant dienoraštį galima pastebėti autorės šiltą asmeninį santykį su Mergele Marija, žinoma, turintį liaudiškojo pamaldumo apraiškų. Maldose Marija dažniausiai minima iškart po Jėzaus, ja žavimasi, džiaugiamasi, prašoma jos užtarimo, išreiškiamas troškimas sekti jos pavyzdžiu (ypač Marijos moteriškumu ir motiniškumu).

5. Bažnytiškumas ir šventųjų bendrystė. Šv. Mišios, Eucharistinis pamaldumas ir apskritai tikėjimas autorei nėra vien asmeninis reikalas. Dienoraštyje aiškiai išreikšta pajauta, kad šv. Mišių auka turi išganingą jėgą gelbėti gyvuosius ir mirusiuosius. Autorė nuolat mini, jog jai Komunija yra kaip malda už jos šeimą, artimuosius, mirusiuosius, tuos, kurie yra patekę į nepalankias gyvenimo aplinkybes ar kuriems gresia pavojus padaryti netinkamus pasirinkimus. Dienoraštyje kelis kartus nuoširdžiai kreipiamasi į Šventąją Dvasią. Autorė taip pat prašo angelų pagalbos, vadindama juos, kaip būdinga to meto religinėje literatūroje, „šventosiomis dvasiomis“. Ji taip pat teigia, kad trokšta priimti Komuniją prie Viešpaties stalo kartu su angelais⁹. Autorė maldoje kreipiasi ir į savo angelą sargą.

6. Evangelizacinis ir katechetinis užsidegimas. Dienoraštyje autorė dažnai išreiškia savo rūpestį artimų ir pažįstamų žmonių likimais, jų santykiu su Dievu ir Bažnyčia.

7. Nuolatinė, nenutrūkstama malda. Dienoraštyje gausu maldos kreipinių ir maldingų ištarų (tarp jų – galbūt iš kitur perrašytų maldingų sentencijų), kurias galima laikyti „strėlinėmis maldomis“ – trumpais maldos kreipiniais, kartojamais įvairiu metu. Panašų vaidmenį dienoraštyje dažnai atlieka po dienoraščio įrašais pridėtos

⁹ Spirgevičiūtė, *Kai žemė dangų bučiavo*, 563.

trumpos maldelės. Dažnai net visiškai buitinio pobūdžio įrašai baigiami malda – tai ypač ryšku antroje dienoraščio pusėje, nes autorė kasdien savo įrašus palydi arba pradeda malda. Iš šio dienoraščio bruožo galima daryti išvadą, kad autorei pažįstama ir artima nepalaujamoms maldos praktika, pasireiškianti trumpomis maldomis, tariamomis įvairiu metu. Ši teiginį sustiprina skaitant dienoraštį jaučiamas nuoširdumas, spontaniškumas ir jautrumas.

8. Nuolatinis sąžinės tyrimas, dažna sakramentinės išpažinties praktika. Autorei pažįstama fragmentiška dvasinės sausros patirtis, nors ji neįsivyrąja ir yra trumpai paminėta tik porą kartų. Reakcija į sausros patirtį labai tinkama – apsisprendimas atlikti išpažintį, susitaikyti su Jėzumi, priimti šv. Komuniją ir „turėti širdyje džiaugsmą tyrą, skaistų“¹⁰.

Elenos Spirgevičiūtės asmenybės bruožai ir pašaukimo paieškos

Kaip ir galima tikėtis iš 15–17 metų amžiaus pasaulietės merginos dienoraščio, didelis dėmesys jame skiriamas romantinės meilės, meilės apskritai ir pašaukimo šeimai temoms. Autorė gyvena mylinčioje šeimoje ir pati akivaizdžiai siekia tyros, skaisčios, švelnios, ištikimos santuokinės meilės. Suvokdama tokios meilės teologinę vertę bei svarbą, ji pabrėžtinai paveda savo mintis ir ateitį Dievui. Kartu dienoraščio eilutės atskleidžia pačios Elenos asmenybės bruožus: ji yra drovi, svajinga ir jausminga, tikinti, rūpestinga, atjaučianti, puoselėjanti dorybes, nebijanti svarstyti apie savo pašaukimą. Autorė pati save neretai vadina melancholike (ypač kai patiria liūdesio ar nepasitikėjimo savimi akimirkas). Be abejo, tokią nuomonę galėjo lemti ir tai, kad dienoraščio eilutės rašytos sunkiais laikais, per trumpą laiką patyrus tiek sovietų, tiek vokiečių okupacijas, reiškusias didelį nesaugumą ir nepriteklių, nuolat girdint apie žudynes ir karą. Tai be abejo prisidėjo prie autorės kartais išreiškiamo liūdesio, prastos emocinės savijautos. Vis dėlto tokios nuotaikos nėra vyraujančios. Atvirkščiai, dienoraštis atskleidžia ir daug džiaugsmo bei pakylėjimo akimirku: autorė mėgsta šokti, nuoširdžiai džiaugiasi jaunimo šventėmis, susitikimais su įvairiais žmonėmis, pokalbiais, šeimos jaukumu. Galima sakyti, kad Elena geba džiaugtis įvairiais žmogiškojo gyvenimo aspektais, jei tik jie nesusių su žemais jausmais, vulgarumu, nedorais ketinimais ar žalingais įpročiais. Akivaizdu, kad pačios autorės žmogiškoji gyvenimo dimensija nėra ignoruojama, dirbtinai siaurinama ar atrofuota. Svajones apie gyvenimą visada lydi skaistumo siekis, idealizmas, neretai persipynęs su tikėjimo įžvalgomis ar malda. Visame dienoraštyje labai ryški autorės pasirinkta gyvenimo kryptis – atsiduoti Dievo valiai, vienytis su Jėzumi Eucharistijoje, siekti dorybių. Kaip ir galima tikėtis jaunosios dienoraštyje, čia daug suprantamų emocijų svyravimų, džiaugsmo ir nuogaštavimo akimirku, sėkmių ir nesėkmių, taiklių ir mažiau taiklių pastebėjimų apie įvairias

¹⁰ Spirgevičiūtė, *Kai žemė dangų bučiavo*, 255.

gyvenimo realijas. Yra pasisakymų ir apie dramatiškus istorinius įvykius. Tačiau pabrėžtina, kad ir šiuos įvykius autorė svarsto Dievo tikrovės perspektyvoje. Visomis aplinkybėmis autorė karštai renkasi Dievą, Jėzų, Mariją bei dorybes – tiek džiaugsme, tiek išmėginimuose, tiek dvasiniame pakylėtume, tiek dvasinėje ir (ar) emocinėje sausrroje. Ji visais atvejais renkasi tikėjimą bei tikrą meilę ir šiame kelyje lieka tvirta. Tikėjimu ir meile Elena nugali savo pačios identifikuotas problemas – melancholiją, įsivaizduojamą grožio trūkumą – ir žvelgia į ateities horizontą¹¹.

Pašaukimas šeimai

Šv. Jonas Paulius II apaštališkajame paraginime *Familiaris consortio* pabrėžė, kad krikščioniškosios pasaulėžiūros ir dorybių pamatą žmogaus gyvenime dažnai suteikia šeima: „Šeimoje asmuo ne tik gimsta, bet ir auklėjamas įsijungia į žmonių bendruomenę, o per krikštą ir religinį auklėjimą įeina į Dievo šeimą – Bažnyčią“. Būtent šeima yra „Bažnyčios lopšys“ ir ta natūrali aplinka, kurioje „Bažnyčia ateina į žmonijos kartas, o jos – į Bažnyčią“¹². Elenos gyvenime šeimos įtaka labai svarbi. Jai augant, šeima tapo jos pirmąja tarpusavio pagarbos, meilės, atjautos, pamaldumo ir kitų dorybių mokytoja¹³. Elena suvokia santuokos slėpinį, pamažu prie jo artinasi, gana dažnai jį apmąstydamą¹⁴. Autorės susižavėjimas šeimos idealu netrukdo jai šeimos gyvenimo tikrovę suprasti realistiškai. Ji suvokia šeimyninio gyvenimo sunkumus, svarsto apie nelengvas moters – žmonos ir motinos – pareigas šeimoje (kurias iš dalies sąlygoja ir laikmečio diktuojama vyro ir žmonos vaidmenų samprata)¹⁵. Daugelyje pasisakymų autorė pabrėžia jai brangias krikščioniškos šeimos savybes – ištikimybę, meilę, švelnų prisirišimą, santykių abipusiškumą, tarpusavio papildomumą, lygų vyro ir moters orumą, dorybingumą, pamaldumą, skautumą. Šioms savybėms grasina „laiko dvasia, tuščias moderniškumas“ – dėl jų įtakos vaikomasi vien išorinio grožio, lyčių santykiai suprantami lėkštai ar netgi vulgariai, o moteris paverčiama vien priemone vyro aistrums patenkinti¹⁶. Autorė pabrėžia ir motinystės svarbą (pvz., „Kūdikis – didžiausias motinos džiaugsmas, nes ten jos kūnas, jos kraujas, skausmai, viltis ir laimė...“¹⁷). Elena bailsi pažįstamos merginos Vandos pasirengimu daryti abortą (tačiau nesmerkia,

¹¹ Spirgevičiūtė, *Kai žemė dangų bučiavo*, 32, 168, 177, 352–353; 453–456.

¹² Jonas Paulius II, „Apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio* dėl krikščioniškos šeimos uždavinių šiuolaikiniame pasaulyje“ (1981 11 22), paskelbta 2015 m. birželio 17 d., https://eis.katalikai.lt/vb/popieziai/jonas_paulius_ii/ap-paraginimai/1981-11-22_familiaris-consortio.

¹³ Elena labai šiltai atsiliepia apie savo šeimą pačiomis įvairiausiomis aplinkybėmis (*Kai žemė dangų bučiavo*, 151, 333, 396, 461–462). Iš dienoraščio sužinome, kad Elenos mama daug meldėsi už ją dar jai mažaai esant, todėl dabar ji meldžiasi už mamą (ibid., 152).

¹⁴ Spirgevičiūtė, *Kai žemė dangų bučiavo*, 444, 457, 473, 474, 476.

¹⁵ Ibid., 542–543.

¹⁶ Ibid., 528, 545.

¹⁷ Ibid., 444.

bet už ją meldžiasi)¹⁸. Vėliau, Vandai nusprendus atiduoti savo kūdikį į prieglaudą, prašo jai „kilnaus motiniškumo ir meilės savo brangiajam kūdikiui“, kalba apie „motinišką širdį“ ir būtinybę savo kūdikį „garbingai auklėjant save išaukštinti“¹⁹. Elena nebijo kalbėti ir apie patiriamus susižavėjimo vaikiniais išgyvenimus, romantinės meilės troškimą. Šias svajones dienoraštyje lydi aiškus ir vis stiprėjantis apsisprendimas siekti skaistumo (omenyje turimas ne mergeliškumas, bet susilaikymas iki santuokos ir santuokinė meilė). Apskritai apie skaistumą autorė kalba išvengdama legalizmo ir šalto rigorizmo, bet su susižavėjimu, džiugiai, pakiliai. Skaistumas aiškiai suprantamas kaip kažkas pozityvaus, kaip tyros autentiškos meilės išdava (pvz., „Man atrodo, kad skaisti meilė susilaukia Dievo palaimos. O, kaip aš trokštu skaisčiai mylėti ir būti skaisčiai mylima!“; „aš noriu mylėti karštai, gerai, bet amžinai!“; „Ateis laikas, kada mano širdyje sužydės skaisti meilės liepsna, kada ji priklausys kitam asmeniui, o ne man... Meilė šventa, meilė galinga, meilė nusidėjėlius prikelia, meilė juos pražydyta, meilė sujungia dvi nekaltas širdis...“²⁰). Autorė tiki, kad tikra meilė įkvepia dorybei tiek vyrą, tiek moterį. Jos sesers vaikinui atlikus išpažintį dėl sesers įtakos, autorė žavis: „<...> tai ji taip kilniai jį nuteikusi. Tokia mergaitė ir jos meilė man patinka. Jis tikrai ją myli“²¹. Būtent šiame pozityviame kontekste reikėtų suprasti teiginį, kad moteris „iš dalies kalta dėl vyrų nupuolimo“: per moterį vyras buvo išvartytas iš rojaus, per ją „gali prarasti amžinąją laimę“²². Šia pastaba autorė ne pažemina moterį, bet pabrėžia jos galią įkvėpti vyrą dorybei ir tikėjimui. Šis įrašas baigiamas labai pozityviai: „Dievo įkvėpta žmogui ši žemiškoji meilė, todėl viskas, ką jis davė ir liepia, yra kilnu, gražu, tik reikia tinkamai išnaudoti ir atitinkamai jį tai reaguoti“²³.

Keliose dienoraščio vietose (ypač dienoraščio pabaigoje) autorė svarsto pašaukimą į pašvęstąjį gyvenimą apskritai ir kaip asmeninio pašaukimo galimybę. Šio pašaukimo ji neatmeta, vienuolius laiko žmonėmis, gyvenančiais Kristui²⁴, dienoraščio pabaigoje viename ilgame pasisakyme karštai išreiškia norą tapti vienuole²⁵. Tiesa, svarbu paminėti, kad netrukus parašytas dienoraščio įrašas rodo, jog autorė nesiliovė toliau rimtai svarstyti apie krikščioniškos šeimos galimybę²⁶. Apibendrinant galima daryti išvadą, kad dienoraštis nerodo autorės tvirto apsisprendimo pašvęstajam gyvenimui, jame vyrauja pašaukimo į santuoką svarstymas, o pasisakymai apie vienuolinį kelią yra tik keli. Savojo pašaukimo svarstymas – labai ryški autorės gyvenimo kelio dalis. Regime, kad autorei nesvetima klausti apie įvairias pašaukimo galimybes ieškant Dievo valios. Tai, kad įrašai apie vienuolinį pašaukimą atsiranda dienoraščio pabaigoje, palieka

¹⁸ Spirgevičiūtė, *Kai žemė dangų bučiavo*, 389.

¹⁹ Ibid., 471.

²⁰ Ibid., 424, 432, 334–335.

²¹ Ibid., 214.

²² Ibid., 539.

²³ Ibid.

²⁴ Ibid. 501–503.

²⁵ Ibid., 644–646.

²⁶ Ibid., 653.

neatsakytą klausimą ir kuria intrigą – galima tik spėlioti, kaip ateityje būtų skleidusis ši nuoširdi pašaukimo paieška. Svarbu pridurti, kad autorės pašaukimo paieškas visada lydi svarbiausia sėkmingo atsiliepiamo į pašaukimą sąlyga: troškimas šventėti, auginti dorybes, stiprinti vienybę su Dievu.

Galima daryti išvadą, kad tokia gyva autentiškos meilės ir skaistumo samprata bei apmąstymas maldoje ir lėmė autorės pasirinkimą lemtingą 1944 m. sausio 3 d. vakarą pasipriešinti agresorių prievartai net savo gyvybės kaina. Vienas iš galimų šio žyg-darbio motyvų galėjęs būti ir tikėjimas, kad tvirto skaistumo pavyzdys galėtų pakeisti pačių agresorių širdį ir gyvenimą. Kaip matėme, dienaštis rodo, jog, susidūrusi net su nedoriais elgesiu, autorė neteisdavė, nesmerkė, bet jausdavė gailestį ir meldavosi už netinkamai besielgiančiųjų atsivertimą ir pasikeitimą.

Kasdienė dorybių ir artimo meilės praktika

Viena ryškiausių dienaščių temų – dorybių siekis. Autorė dažnai iš naujo pasižada ugdyti dorybes, kurios aprėpia ir religinę praktiką, ir šeimos patirtį²⁷. Dienoraštyje apstu įrašų, rodančių troškimą būti nuoširdžiai, pasiaukoti, mokytis atleidimo, pagarbos, ištikimybės, nesavanaudiškumo, paslaugumo. Šias nuostatas Elena atsineša iš savo šeimos, kuri, Katalikų Bažnyčios požiūriu, yra pirmoji ir tinkamiausia vieta dorybėms ugdyti²⁸. Skaitant Elenos dienaščių, stebina jos dorybių tvirtumas. Dorybės ypač ryškios sudėtingomis gyvenimo aplinkybėmis, net ir patiriant emocinę bei dvasinę sausrą. Elena noriai dalyvauja rekolekcijose ir renkasi literatūrą apie dorybių ugdymą (pvz., „Proto, doros ir kūno auklėjimas“)²⁹. Apie dorybes autorė kalba pakiliai, jomis žavisi, jų siekimas jai teikia optimizmo.

Svarbu pažymėti, kad Elenos dorybių siekis neatsiejamas nuo jos tikėjimo. Dramatiškos aplinkybės, visuomeniniai ir politiniai neramumai sukūrė sąlygas neapykantai, smerkimui, niekinimui. Nepaisant to, skaitant dienaščių matyti, kad jame visiškai nėra neapykantos ar konkrečių asmenų nepasverto smerkimo. Pagrindinė autorės reakcija į sudėtingų situacijų paveiktus žmones yra atjauta, gailestis. Aptardama įvairias žmogiškas situacijas ji labai dažnai ištaria: „man jo (jos, jų) gaila“. Autorėi nešališkai gaila į nelaimę patekusių ar karo baisumų paveiktų žmonių (karo belaisvių, lenkų, rusų, žydų), gaila moralinėse kryžkelėse atsidūrusių³⁰ ar į kitokias aplinkybes patekusių žmonių³¹. Svarbu paminėti, kad autorė išreiškia gailestį bei geranoriškumą ir situacijose, kurioms pati nepritaria. Pvz., ji gailisi Alekso, kuris tuokiasi be tėvų palaiminimo (tikriausiai dėl neapgalvotos aistros). Jos reakcija – ne smerkimas, bet atjauta ir

²⁷ Spirgevičiūtė, *Kai žemė dangų bučiavo*, 24, 25, 449, 450 ir kt.

²⁸ Katalikų Bažnyčios katekizmas, 2223.

²⁹ Spirgevičiūtė, *Kai žemė dangų bučiavo*, 327.

³⁰ *Ibid.*, 587–589.

³¹ *Ibid.*, 6, 10, 12.

siekis melstis už jį, nors tėvai ir artimieji patys apsisprendę ir kitus ragina nedalyvauti jo santuokos apeigose³². Nepritardama nekukliai besielgiančiai Narcizai, Elena nori su ja „atvirai pasikalbėti, viską jai išaiškinti“, meldžiasi už ją, mėgina ją suprasti ir atjaučia: „galbūt dėl jaunumo ji nieko nesupranta, ir tai daro ne iš blogos valios“³³. Taip pat ji nesmerkia pažįstamos merginos, kuri dėl nepritekliaus ruošiasi atiduoti savo kūdikį į prieglaudą, bet ją labai atjaučia ir karštai meldžiasi prašydama Dievo sustiprinti jos meilę savo kūdikiui. Mokykloje berniukams išsityčiojus iš tikėjimo („pridergus katekizmą“), autorė išreiškia nepritarimą ir liūdesį, tačiau nelieja pykčio, o direktoriui pašalinus iš mokyklos kaltąjį berniuką – jo gailisi³⁴.

Kun. Kęstutis Trimakas pabrėžė, kad Elenos dorybių praktika nulėmė jos sąmoningą pasirinkimą kovoti už gėrį. Elenos žūties vakarą jai buvo pasiūlyta subtili pagunda rinktis dievu aistrą, galią ir net ginklą. Savo apsisprendimu Elena paliudijo, kad Dievas yra meilė (1 Jn 4, 8), o moters pašaukimas – praktikuojant skaistumą, nekaltybę, švelnumą, meilumą kovoti prieš blogį, žinant, jog „meilė visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi, visa išveria ir niekada nesibaigia“ (1 Kor 13, 7–8)³⁵.

Išvados

Skaitant Dievo tarnaitės Elenos Spirgevičiūtės dienoraštį galima įžvelgti šiuos jos asmenybės dvasingumo bruožus: pamaldumą, artimo meilę, dorybių praktikavimą, sąžiningumą, skaistumą, švelnumą, pareigingumą. Ryškus ir kilnios asmenybės idealas, siejamas su autorės pabrėžiamomis moteriškumo savybėmis – skaistumu ir švelnumu. Meilės ir skaistumo samprata bei jų apmąstymas maldoje lėmė autorės pasirinkimą lemtingą 1944 m. sausio 3 d. vakarą pasipriešinti agresorių prievartai net savo gyvybės kaina. Vienas iš galimų šio žygdarbio motyvų galėjęs būti ir tikėjimas, kad tvirto skaistumo pavyzdys galėtų pakeisti pačių agresorių širdį ir gyvenimą. Dienoraštis rodo, jog net susidūrusi su nedoru elgesiu autorė neteisdavo, nesmerkdamo, bet jausdavo gailestį ir meldavosi už netinkamai besielgiančiųjų atsivertimą bei pasikeitimą.

Skaitant dienoraštį galima stebėti autorės asmenybės ir būdo formavimąsi ugdant dorybes. Tikėjimo ir dorybių pradmenis Elena gavo šeimoje. Ant šio pamato formuojasi autorės požiūriai ir praktikos, vis labiau besiremiantys esminiais katalikiškojo dvasingumo bruožais – kristocentriškumu, eucharistiškumu, bažnytiškumu, marijiniu pamaldumu, atjauta ir evangelizaciniu užsidegimu. Elenos gyvenimo centras – Eucharistinis Kristus. Ji Juo pasitiki, jaučia Marijos, šventųjų, angelų globą, gyvena sakramentinį gyvenimą. Visa tai brandina ją kaip asmenybę ir tampa viso jos gyvenimo pagrindu. Galima pagrįstai teigti, kad Elenos apsisprendimas paaukoti savo gyvybę dėl

³² Spirgevičiūtė, *Kai žemė dangų bučiavo*, 425–430.

³³ *Ibid.*, 587.

³⁴ *Ibid.*, 180–181.

³⁵ Kęstučio Trimako paskaitos schema, N. Pipiro asmeninis archyvas.

skaisčios meilės dorybės nėra spontaniškas, bet kyla iš jos kasdienio gyvenimo tikėjimu ir dorybių praktikavimo, kasdienio nuoširdaus atsiliepimo į Kristaus kvietimą, autentiškos maldos praktikos ir šeimos narių tarpusavio santykių patirties.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

---

1. Grickevičius, Artūras. „Dievo tarnaitės Elenos Spirgevičiūtės dienoraščio istorija“. *Soter* 75 (103) (2020): 25–44.
2. Jonas Paulius II. „Apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio* dėl krikščioniškos šeimos uždavinių šiuolaikiniame pasaulyje“. 1981 11 22. Paskelbta 2015 m. birželio 17 d. https://eis.katalikai.lt/vb/popieziai/jonas_paulius_ii/ap-paraginimai/1981-11-22_familiaris-consortio.
3. *Katalikų Bažnyčios katekizmas*. Vilnius: Lietuvos Vyskupų Konferencija, 2012.
4. Pranciškus. *Posinodinis apaštališkasis paraginimas „Christus vivit“*. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba, 2019.
5. Sabinos Spirgevičiūtės-Šultienės prisiminimai apie seserį. Garso įrašas. Kun. N. Pipiro asmeninis archyvas.
6. Spirgevičiūtė, Elena. *Kai žemė dangų bučiavo: dienoraštis*. Kaunas: Artuma, 2021.
7. Spirgevičius, Česlovas. *Mirtis atėjo iš Muravos*. Kaunas: Europa, 1992.
8. *Šventasis Raštas: Senasis ir Naujasis Testamentas*. Vilnius: Lietuvos Vyskupų Konferencija, 2019.
9. Trimakas, Kęstutis. Paskaitos schema. Rankraštis. Kun. N. Pipiro asmeninis archyvas.

STRAIPSNIŲ APIE ELENĄ SPIRGEVIČIŪTĘ SĄRAŠAS

---

1. „A. a. S. Žukaitė ir E. Spirgevičiūtė“. *Ateitis* I (12) (1944): 8.
2. Baločkaitė, Rasa. „Nepatogi atmintis: seksualinė prievarta karo metais“. *Delfi.lt*. Paskelbta 2016 m. liepos 24 d. <https://www.delfi.lt/kultura/naujienos/nepatogi-atmintis-seksualine-prievarta-karo-metais-71867276>.
3. Bepirštytė, Nomeda ir Benita Mincevičiūtė. „Elenos Spirgevičiūtės istorija: Kilnus gyvenimas ir nepalaužiamas pasirinkimas“. *Bernardinai.lt*. Paskelbta 2023 m. kovo 16 d. <https://www.bernardinai.lt/elenos-spirgeviციutes-istorija-kilnus-gyvenimas-ir-nepalauziamas-pasirinkimas/>.
4. Blum, Alain ir Amandine Regamey. „Le héros et la martyre ou le viol effacé“. *Clio, Femmes, Genre, Histoire* 39 (2014): 105–128. <https://journals.openedition.org/clio/11876>.
5. „Elena Spirgevičiūtė (1924–1944)“. *Sventumolink.lt*. Žiūrėta 2024 m. sausio 9 d. <https://sventumolink.lt/elena-spirgeviციute/>.
6. Jankauskas, Mykolas. „Geriau mirti, bet nenusidėti“. *XXI amžius*. 2004 m. sausio 2 d., 1.
7. „Kandidatė į Naujųjų kankinių sąrašą“. *Tremtinys* 41 (327) (1998): 1–2.
8. „Kaune pagerbtas Elenos Spirgevičiūtės, paaukojusios gyvybę už moters garbę ir orumą, atminimas“. *Bažnyčios žinios*. 1998 m. spalio 26 d. <https://www.baznycioszinios.lt/old/bz9820/820bl3.html>.
9. Končius, Andrius ir Robertas Urbonavičius. „Mažųjų pergalė: apie dėl skaisybės nužudytą Dievo tarnaitę Eleną Spirgevičiūtę“. *XXI amžius*. 2017 m. sausio 27 d., 1.
10. Lietuvos ypatingasis archyvas. „1944-ujų žiemos siaubas: 19-metė Elena pasirinko mirtį ir taip išgelbėjo sovietų užpultą šeimą“. *Lrytas*. Paskelbta 2018 m. gruodžio 27 d. <https://www.lrytas.lt/kultura/istorija/2018/12/27/news/1944-uju-ziemos-siaubas-19-mete-elena-pasirinko-mirti-ir-taip-igelbejo-sovietu-uzpulta-seima-8687216>.

11. Pipiras, Nerijus. „Geriau mirti, bet nenusidėti“. *XXI amžius*. 2010 m. sausio 15 d., 3.
12. Pipiras, Nerijus, Andrius Končius ir Robertas Urbonavičius. „Mažųjų pergalė: Dievo tarnaitė Elena Spirgevičiūtė“. *Bernardinai.lt*. Paskelbta 2016 m. lapkričio 20 d. <https://www.bernardinai.lt/2016-11-20-mazuju-pergale-dievo-tarnaite-elena-spirgeviucite/>.
13. Pipiras, Nerijus. „Palaiminti tyraširdžiai, arba Mergina spindinčiu veidu tarp pageltusių eilučių“. *Artuma*. 2019 m. balandis, 25–27.
14. —. „Pavyzdys mažiesiems: Elena Spirgevičiūtė“. *Magnificat*, 2017 m. spalio, 12–15.
15. —. „Susipažinkime, aš – Elena“. *Bernardinai.lt*. Paskelbta 2017 m. spalio 19 d. <https://www.bernardinai.lt/2017-10-19-susipazinkime-as-elena/>.
16. Remienė, Marija. „Dievo tarnaitė Elena Spirgevičiūtė“. *Draugas*. 2021 m. spalio 23 d., 10–11.
17. Račiūnas, Pranas. „Lietuvos ir Tarybų Sąjungos religinio gyvenimo problemos“. *LKB Kronika* 1977 (28): 265–283.
18. Rimkevičiūtė, Laimutė. „Elena Spirgevičiūtė“. In *Mūsų švyturiai*, 266–268. Vilkaviškis: Vilkaviškio vyskupijos leidykla, 1992.
19. „Spirgevičiūtė, Elena (1924–1944)“. *The Hagiography Circle*. Paskelbta 2004 m. vasario mėn. <http://newsaints.faihtweb.com/lives/Sp.htm#Spirgeviucite>.
20. Stažytė, Karolina. „Dievo tarnaitės E. Spirgevičiūtės istorija: devyniolikmetė, kurią siekiama paskelbti palaimintą“. *15min.lt*. Paskelbta 2019 m. sausio 4 d. <https://sventumolink.lt/elena-spirgeviucite/15min-lt-dievo-tarnaites-e-spirgeviucites-istorija-devyniolikmete-kuria-siekia-paskelbti-palaimintaja/>.
21. Urbonavičius, Robertas. „Išlikusi tvirta: Elena Spirgevičiūtė“. *Propatria.lt*. Paskelbta 2018 m. sausio 4 d. <https://www.propatria.lt/2018/01/robertas-urbonavicius-islikusi-tvirta.html>.
22. Vaškevičius, Algis. „Lietuva siekia turėti dar vieną palaimintą“. *Draugas*. 2019 m. sausio 10 d., 3; 10.

Gauta: 2024 02 08

Parengta: 2024 11 22

Nerijus PIPIRAS
St. Ignatius Loyola College, Lithuania

Benas ULEVIČIUS
Vytautas Magnus University, Lithuania

CHARACTERISTICS OF THE SPIRITUALITY OF THE SERVANT OF GOD ELENA SPIRGEVIČIŪTĖ

S u m m a r y

This article explores the spirituality of Elena Spirgevičiūtė, a 19-year-old Lithuanian woman who died defending her chastity from Soviet partisans in 1944. In 2000, the beatification case of Elena Spirgevičiūtė was opened in the Catholic Church. The diary of Elena Spirgevičiūtė, published in 2021, is the main source of information about her spirituality. The diary reveals the evolution of a young girl's thoughts, feelings, choices and spirituality as she searches for her vocation and a meaningful life, striving to preserve her humanity in a challenging historical reality. Elena's spirituality is characterised by Christocen-

trism, mariological and ecclesiological dimensions. The diary bears witness to the author's love for Jesus, the Eucharist, the Virgin Mary, the angels and the liturgical rites of the Church. Elena's prayer life is characterised by sincerity, spontaneity and intensity. She faithfully entrusts her daily life to God through prayer. The diary shows Elena's sensitivity of conscience, sustained by a constant search for virtue and the examination of her thoughts and actions. It is noteworthy that the diarist's process of spiritual and personal development is not self-contained, but is inseparable from her caring and loving relationships with her relatives and friends. Even when she reflects on the war and the painful events in her immediate environment, there is no room in Elena's diary for anger, resentment, condemnation, but only for compassion, pity, sincere concern. The authors of the article emphasise that the daily practice of the virtues and faith matured Elena Spirgevičiūtė for the fateful decision to sacrifice her life for the virtue of chastity.

KEYWORDS: Elena Spirgevičiūtė, virtue, diary, chastity, spirituality.

Nerijus PIPIRAS – kunigas, socialinių mokslų (edukologija) daktaras, Šv. Ignaco Lojolos kolegijos lektorius. El. paštas nerijus05@yahoo.com; tel. +370 621 82 277.

Nerijus PIPIRAS – priest, doctor of social sciences (education), St. Ignatius Loyola College (Lithuania) lecturer. E-mail nerijus05@yahoo.com; phone +370 621 82 277.

BENAS ULEVIČIUS – Katalikų Bažnyčios diakonas, Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakulteto dekanas ir docentas. Tyrimų sritys – liturginė teologija ir antropologija, sisteminė teologija, krikščionybės įkultūrinimas Šiaurės Amerikos indėnų kultūrose. El. paštas benas.ulevicius@vdu.lt.

BENAS ULEVIČIUS – Catholic deacon, dean of the Faculty of Catholic Theology and assoc. professor of theology and religious studies at Vytautas Magnus University (Kaunas, Lithuania). Areas of research: Liturgical theology and anthropology, Systematic theology, inculturation of Christianity among Native Americans. E-mail benas.ulevicius@vdu.lt.